

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, Fieca una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 f. v. a. Pentru tieri esterne 15 f. sun. pe unu anu seu 45 doidiceri, or 3 galbini si 8 doidiceri mon. sanatoria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. de 10 vorbe mari seu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicara. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 3.

Brasiovu, 9. Ianuaru 1862.

Anulu XXV.

LA CRITIC'A DEIN „KORUNK.“

V.

La not'a a sieptea, ce urméza sub cuventele mele despre nescari limbe, cari eri-alalta-eri erau inca neculte si barbare, nu sciu ce fatalitate a trasu dunga preste ideele Criticului; asia catu in locu de asi face aici reflexiunile cuvenite ce i-le dictá amaratiunea ânemei; se trezi cá graesce cu totulu de altu ceva, ce nu se tienea de obiectulu de aici, ci de altulu mai in diosu, — de nu cumu-va tipografulu seau altu geniu ia jocatu aci asta pacala, sarindu preste not'a de aici la not'a urmatoria. De aceea inse, totu nu am scapatu, semi audiu cele frumósa; de si ceva mai tardiu in art. III. i dar' cu atát'a mai indesatu. Cu câtu dereptu, vomu vedé la loculul seu.

Aici numai atatu voliu se oserbezu la acestu obiectu, cá in cuventarea mea nu au graitu de nece una rusíne, cumu traduce d-lui, ci numai de rugina, precumu arata testulu dein tóte jurnalele romanesci, in câte s'a reprodusu 'acea cuventare. Er' déca d-lui nu scie alege intre aste doue vorbe romanesci rugina si rusíne, ci le tiéne de sinonime, atunci nu am ce se dícu, de catu cá e pecatu de aceea cunoscentia a limbei romanesci cu carea se lauda dein pruncia, seau cá si aici iau stelitu ochii, cá si mai susu, totu pre actele ce le tienea a mana.

Ci se trecemu la insasi not'a Criticului, care o face aici, de si nu e locul ei, si e un'a dein cele mai minunate si delicate, precumu nece se póte asteptá almentrea, unde scrie: „Cumu cá fientia de façia a 200 de persóne, si aceli 5600 fl., dein cari mai a cincia parte a datu-o unu magiaru, inca nu e destula garantia façia cu unu periclu asia mare, cumu-lu vede oratoriulu, si care spre fericirei nu existe, sub constitutiunea magiara n'a fostu in fientia nece una data.“ De periclu inse nu mai oserbezu nemica, ori micu ori mare se fia, ori existe ori e numai imaginariu, cá am graitu mai susu destule despre elu, si déca d-lui totu nulu vede, ci numai noi si natiunalitatile nemiagiaré, atunci nu remane alt'a de catu cá unor'a dein doi nu ni-su buni ochii. Dícemu inse si acumu, cá si atunci, cá ori catu de mare se fia acelu periclu, garanti'a ne este si mai mare, nu in numerulu acelu 200 persóne ce au fostu acolo de façia, care in adevéru erá fórte micu, ci in numerulu milionelu ce le representau aceli 200 de insi, de cari nu ne indoimu nece unu minutu, cá ce au aparatu eli si parentii loru in aceli XVII seculi batujocuriti de Criticulu, nu voru pregetá a face la ori-ce templare, chiaru si candu periclu ar' fi si mai mare de cumu ni-lu imaginámu.

Cu atatu mai puçinu cercámu si punemu noi garanti'a limbei natiunali in aceli 5600 fl. dein cari nece unu magiaru nu a datu nece unu cruciariu, Noi scimu bene, cá suntemu seraci de bani si de averi; scimu si catu de multu apasa in cumpan'a vietiei banulu si avuti'a; ci credemu, cá déca romanulu si in schlav'i a lui, candu cá africanii dein Americ'a cea libera nu poteamu numi nemica alu nostru, totu s'iau sciutu recastigá libertatea limbei natiunali in cuntr'a unui periclu si mai mare, acumu in acestu evu de auru alu libertatei cu multu ne va fi mai liusioru a ne apará si

forá multa avere in cuntr'a incercariloru desnatiunalisarei. — Er' de acea parte a cincia, de care d-lui díce, cá nu o citéza spre mustrare, am graitu la inceputulu acestui respunsu, er' aici destulu fia a mai oserbá, cá dupa statutele Asociatiunei, care si in jurnalele dein Clusiu s'au publicatu, cene contribue la fundulu asociatiunei macaru 200 fl., se face membru actuale fundatoriu (§. b. 1), er' onorarii se denumescu dein aceli barbati meritati, cari la Asociatiune nu au contribuitu nemica in bani (§. 9.)

Diurnalele dein Clusiu ne au mai adusu amente si cu alta ocaziune de aceli 1000 fl.; noi inse le dícemu atat'a numai, ca déca magnatii de alte natiuni, caror'a romanulu le a sierbitu atátia seculi forá sembria, aru intende man'a dein acea avere multa de care se bucura, dieu nu aru avé pecatu, numai créda-ne cá si noi avemu unu simtiementu de omu, si nu ne place se ne scotia ceneva ochii cu cod'a lingurei.

In not'a a opt'a, la verb'a mea: se se inchine la alta limba straina, intréba Criticulu: Cá déca ceneva pre lenga limb'a materna mai invetia si limb'a atatoru compatrioti ai lui Joanne Huniadi si regelui Matia, inchina-se ore la limba straina? — Ba, nu se inchina, respundemu noi, déca ceneva invetia limb'a compatriotiloru, nu cá limba materna, ci cá limba straina. Er' déca ceneva invetia limb'a straina, asia catu de limb'a materna nu mai vré se scia, déca pruncii s'ii invetia numai in limb'a straina, ér' in limb'a parentésca nu, cumu facura multe famelie romanesci inca paná si in dílele mai de curundu, care nu vreu se le numescu pentru cá suntu cunoscute si pentru cá exempla sunt odiosa, acelia se inchina limbei straine; inca si acelia, cari candu graescu si scriu romanescé se paru cá au invetiatu romanescé intre turci si tatari, ér' candu vorbescu si scriu intru alta limba, se intre cu K. in eleganti'a stilului si in elocuentia, si acelia, cari chiaru si cu romanulu mai bucurosu vorbescu intru alta limba de catu romanescé, cari dícu cá li-e mai in de-mana a grai in limba straina, cari te saluta si intre patru ochi si in publicu numai in limba straina, cari intre straini pentru capulu loru nu aru cutezá nece macaru seti sioptesca in limb'a romanésca etc. etc., toti acestia se inchina la limbe straine si urgisescu pre a natiunei sale. Asia invetiá romanulu limb'a magiara paná candu o invetiá de buna volia, si sub constitutiunea magiara nu erá in fientia nece una lege, care se impuna cu poterea altoru natiuni obligatiunea de a invetiá limb'a magiara cá limb'a diplomatica a tieriei. Asia catu romanului erá rusine nu numai a nu sci unguresce, ci si a nu sci perfecte pre cumu erá starea culturei limbei unguresci pre atunci, ér' a nu sci romanescé seau a nu sci bene, nui erá rusíne. Ci canele dein fabula nu s'a multiamitu cu carnea ce o avea in gura, ci vrú se apuce si pre cea dein apa. Si de atunci romanulu incepú ai fi mai multu rusine cá nu scie romanescé de catu alte limbe.

De Corvinesci inca mai nu mai cutezamu se le dícemu, cá aru fi fostu romani, dupa ce compatriotii loru mai bucurosi au fostu sei faca prasila bastarda de imperatu, de catu dein doi parenti romani de omenia; si mai eri alalta-eri unu corespondente dein ore-care

diurnalu dein Clusiu adevèri in conscientia-si, cà nee volu-mele cele gróse ale lui Teleki, de nu me insielu, nu au fostu in stare selu capaciteze, cà bietulu Janculu ar' fi fostu romanu. Eli dar' suntu pierduți pentru totudeun'a, si pre genealogi'a loru dein Bonfiniu intru adevèru cà nu dàm una cépa degerata. De acea nece nu lungimu vorb'a de eli.

Not'a a nou'a nu are de catu una incercare de a aplecá unu proverbiiu nemtiescu nemtiesce, la cuventele unde am dísu ceva de seraci'a unoru natiuni gamfate si pretensive, cá si candu asi fi graitu dein ore-care sumetia, a careia urmare e totu de un'a darea preste capu, dupa proverbiiulu nemtiescu. — Dá, prea bene sciú si io, cà omulu sumetiu numai de câtu - si dà preste capu, cumu se templá chiaru si Criticului colea mai susu, candu se sumetî cu acea a cinci'a parte dein biet'a sumetia de 5600 fl., cá si candu iar' fi datu dein punga-si. Inse sentimentulu, ce mia dictatu cuventele critisate, nu au fostu nece cumu sumetia, ci una singura convictiune firma, cumu cà romanulu nece de aci in ainte nu se va tali'a de catrà natiunea sa, cá se se seracésca pre sene si se inavutiesca pre alte natiuni. Er' de cumu va ar' fi se me insiele acea convictiune, celu puçinu sperezu cà dupa dilele aniloru miei nu voliu se vediu asta rusinare a convictiunei mele.

In not'a a diecea la cuventele mele despre in ochiarea ramului de olivu domesticu in olivu selbaticu, dice Criticulu cà nu va se anoteze nemica, fiendu cà-su dictate de unu gradu inaltu de pasiune; si face prea bene, nu pentru cà aru fi dictate de ore-care pasiune, ci pentru cà prea liusioru potea precepe, cà acea asemenatiune e numai una aplecatiune luata dein scriptura, cá si alte frasi mai multe dein cuventarea mea, si asia nece pote fi vorba de pasiune.

Er' unde dîce in not'a a un's prediecea, cà bene erá, déca-mi intorceamu cuventele spre indereptarea celoru ce lipseau in cuventulu deschidietoriu, — érasí atinge una corda, a careia iam auditu melodi'a chiaru la inceputulu Criticeii; de acea acumu ne astupàm urechile.

In urma la cuventele cuventarei: natiune nordica se au asiatica, oserbéza Criticulu in not'a a doua spre diece: „cà intielege alusiunea;“ — si fórte bene; dupa acea, mai adauge si alte multe ce nu au nece cea mai mica legatura cu vorbele mele, intru una tiesetura atatu de exemplaria, catu merita a se traduce dein vorba in vorba, precum urméza: „Numai atat'a se insemnamu, cumu cà romanii, despre cari inca si in seclulu XIV dîce Chalcocondyla: Haud iuterim extante aliquo memorabili istius gentis — Valachorum — exemplo, quod opere pretium sit ut praesenti historiae intexatur; in campulu panei, la S. Imbru, in campulu mierleloru, si in alte locuri mai multe, sub flumurele acestui poporu asiaticu si a castigatu merite de unu pretiu duratoriu in istoria, mai duratoriu de catu faptele lui Michaliu si H., cari acumu e moda ale glorificá pre cale si afara dein cale in prosa si in versuri. Cumu cà la Varn'a spargunduse tóta cea alalta óste numai Huniadi a mai tienut ordenea bataliei cum suis Valachis, se póte ceti la Thurocz.

In care espectoratiune in adevèru nu potemu aflá alta de eatu iutentiunea, de a ne laudá pre parentii dein vechime, intru atatu in catu-i vene bene la socotéla, pentru cà apoi cu atatu mai indesatu se ne mustre pre noi nepotii acelor'a. Ci se vedemu si aici ce ne spune istori'a, si panà in catu are dereptate critisatoriulu.

De Huniadi, pre care si aici-lu presupune romanu pentru cà asia i vene mai bene aici, nu am se mai dîcu nemica mai multu de cumu am scrisu mai susu, numai cutezu si io a citá unu istoricu, si inca magariu, pre Petru de Rewa (de monar. et cor. Cent. VI). Praeclarum illud et heroicum Corvinum genus, ut summa et prodigiosa quadam virtute effloruerat, ita subito fortunae impetu in reliquias obscuras defloruit; unico gloriationem generis istius, Ferdinandi tempore, prae se ferente Nicolao Olaho, praesule Strigoniensi, qui se ex matre Marina, sorore uterina magni illius Johannis Huniadis, patris Matthiae regis, genitum jactabat.

(Va urm'a.)

Timisiór'a in 1-a Jan. 1862.

Ortodoci'a nóstra si Carlovitiulu.

Unu cuventu natiunalu
catra Romanii dreptu-credintiosi dein Austri'a.

Credú cà nu mai esiste romanu dreptu-credintiosu in imperati'a Austriei, carui se nu fia cunoscute si semtite fatalele

urmari ale necanonice si nefirescei nóstre legature de ierarchi'a serbéscá d'in Carlovitiu.

Sant'a nóstra beserica, dupa cuventulu mantuitoriului, dupa invetiatur'a apostoliloru, dupa prescriptele conciliiloru ecumenice — biseric'a popularia si natiunala, prin Carlovitiu devenise institutu de propaganda straina si intr'o parte mare e inca si adi unu monopolu de interese natiunale si materiale straine.

Asia nu mai póte remané!

In politica, si preste totu in cele lumesci — póte unulu si altulu se aiba dreptu de a dispune cu noi dupa arbitriulu si interesulu seu, cu noi cei materiali si trecatori, prin puterile sele materiale si trecatórie; dar' in biseric'a, unde omulu apare — nu cá supusu, ci cá crestinu liberu, cá spiritulu, aci numai orbi'a si ticalosi'a nóstra propria a potutu si mai póte se ne subjuge voiei, interesului si capriçului strainu!

Voi'a nóstra, interesulu nostru celu sufletescu, dorinti'a nóstra cea prea legitima — aceste d'in plansorile si petitiunile cele multe, ce de vreo 30 de ani incóce facuramu in acésta privintia, suntu destulu de cunoscute tronului, patriiloru nóstre diferite si gubernieloru loru, ba suntu cunoscute — sum convinsu — si coreligiunariloru nostri frati serbi.

Diet'a unгурésca din 1847/8 in articulu seu de lege XX § 8, luase intr'o parte o notitia provisoria despre aceste, dar' fara resultatu.

Gubernulu imperatescu, anume celu mai pocitu alu lui Schwarzenberg-Bach, precand in organulu seu cinicu publicá numerocele nóstre petitiuni si plansori politico-natiunale, la urma nu putu a nu marturisi, ca pretinsiunile nóstre in privintia bisericiei si scóleloru nóstre, anume rugarea nóstra pentru despartire de ierarchi'a serbéscá, in privintia administrativa, si pentru infiintiarea unui sinodu generalu romanu, este deplinu drépta si intemeieta, si póte asteptá deslegare multiamitória.

Iu fine insasi Maiestatea S'a preainduratulu nostru Imperatu ne asecurá prin altisima sea resolutiune dein 27. Sept. 1860, data la rugarea celoru trei consiliari romani imperiali, cumcà nu e in contra restaurarei mitropoliei nóstre natiunale, asiadara despartirei nóstre de Carlovitiu; asemenea in altisimulu autografu din aceeasi dí catra patriarculu Raiaciciu demanda Maiestatea S'a preagratiosu, cá d'in tienendulu sinodu se se faca propusetiune motivata prin canóne — spre multiunirea lipseloru si intereseloru romaniloru; ear' in puntulu alu treilea, totu in acestu preainaltu autografu se enuncia lamuritu, ca romaniloru dein diecesele Aradului, Timisiórei si Versietului debe se se concéda cuvenita representatiune la congresulu natiunalu.

Ba chiaru si celu mai mare antagonistu alu nostru, de curendu repausatulu patriarcu alu serbiloru — recunoscuse in prochi'amatune sea dein Maiu 1848 dreptulu romaniloru de a avé Metropoli'a loru natiunala, si promisese a ne partini realisarea acestui dreptu; dar' durere, ca nu'si tienù promisiunea, dupa cumu de comunu d'intre archipastorii nostri serbi mai neci unulu nu afla de lipsa a-si tiené vorb'a data romaniloru!

Noi romanii dreptu-credintiosi dein Austri'a, in numeru de doue milióné de suflete, putemu dîce, ca mai bine cá de unu seculu si diumetate suntemu — de si nu dupa dreptu si dreptate, dar' in fapta — fara Metropolitu; unu lucru precatu de daunosu pentru propri'a desvoltare si fericire a poporului romanu, pre atátu de stricatiosu in conscientiele sele pentru statulu publicu séu patria intrég'a; catra acésta unu lucru cu totul anormu in biseric'a nóstra.

Pana la anulu 1848 archiepiscopii Carlovitiului, cari intr'o fórte micutia si precaria parte se alegéu si prin concurenti'a romaniloru, purtau si titlulu de mitropolit ai „Natiunei Romane“; ear' dela acelu anu incóce, de candu archiepiscopulu Raiaciciu prin o adunare de poporu curatu serbéscá se prochiamá si prin monarcu se recunoscù de patriarcu, elu depuse chiaru si acelu titlu, numinduse acumu — pre catu sciú eu „patriarculu tutororu serbiloru, bulgariloru si alu Iliricului.“

Deci repausandu acumu patriarculu serbiloru, Baronulu de Raiaciciu, carele de si nu dupa dreptu si dreptate, nu in intielesulu santei scripture si alu canóneloru, dar' prin puterea luata dela stapenirea lumésca si pe temeulu fiptiunei politice, cá cumu densulu aru fi fostu si alesulu romaniloru, in fapta esercea drepturele cuvenite mitropoliei romane, fara inse a implini si datorintiele aceleia, — sum convinsu, ca in totu dreptu credintiosulu romanu desteptu si onestu trebuie se se nasca intrebarea: „Ce se faca, cum se se pórté romanii faciá cu obvenind'a nóua alegere de patriarcu, ori archiepiscopu si metropolitu alu Carlovitiului?“

Combinandu cu acésta intrebare seriósa, cum merita ea,

și consultându-mă asupra ei și cu alți barbati de autoritate și competență, află de lipsa a comunică aice părerea, ce-mi formău în această privință, lamurindu-o pe față fără totă rezervă.

Eu socotesc, că alegerea pentru scaunul vacant se va face că până aci, adevărat în conformitate cu §. 63 alu rescriptului declaratoriu din a. 1779, va se dăca, prin congresul „NATIONIS ILLYRICAE.“ Se pôte că alegerea se remana stensu lenga privilegii și rescripte, desemnându adevărat numai arhiepiscopu și mitropolitu, pe carele apoi grati'a monarhului l'aru inestr'a earasi cu titlulu de „Patriarchu“ Pentru noi totu atata.

Deci se vedem cine, și cum este chiamatu a luă parte la această alegere, — firesce după normele anormale de până acum, fiindu că alte deocamdata nu avem, precum neci speranța de a esoperă atari pe usioru.

Mai înainte de tôte oserbam, că dieces'a Transilvaniei și cea a Bucovinei, de si Carlovitiulu pretinde, ba și deprinde intru catuva asupra lor, supremati'a metropolitană, la alegerea acest'a nu ieu parte de felu; pentru că, de si la actele de alegere din anii 1790, 1837 și 1842 fusesera chiamati și episcopii din Ardealu și Bucovin'a, dar' neci în lege neci în fapta nu se afla urma, despre participarea lor la acele alegeri, apoi și acelu faptu istoricu, că la alegerile din anii 1744 și 1749 Brasiovulu tramisese câte doi ablegati, fû și remase fără totu efectulu pozitivu de dreptu; de unde urmédia, că supremati'a Carlovitiului acestor diecese romane, cu mai multu că unu milionu de romani, e curatu impusa și sustinuta cu puterea, fără nici unu temei de dreptu politicu ori canonicu; de unde se întielege, că continuarea ori perenarea acestei anormități, acestui abusu violente, ar' fi unu pecatu strigatoriu la ceru — mai alesu pentru romanii, carii sar' invoi și ar' conlucrá la ea.

La alegerea capului metropolitanu din Carlovitiu concurgu următoarele șapte diecese: a Aradului, a Baciului, a Budei, a Carlstadtului, a Pacratiului, a Timisioarei și a Versietii, precum și archidieces'a Carlovitiului.

Aceste diecese tramitu tôte la oalta 75 de deputati alegatori. 25 din cleru, 25 din militia și 25 din civili, carii toti formédia congresulu „Nationis Illyricae.“ Alegerea acestor deputati se face prin diecese sub conducerea și supraveghierea episcopilor, carii prin urmare, anume în privința clerului și civilor, au ocaziune a exercita cea mai deplina incurgere la acestu actu momentosu. Dar' această anomalia — tréca, ducase, înse se vedem cum se repartiescu acesti 75 de deputati asupra singuratecelor diecese.

Dieces'a Aradului alege 3 din cleru și totu atâti din civili; dieces'a Baciului 3 din cleru, unulu din militia și 4 din civili; dieces'a Budei 3 din cleru și 2 din civili; dieces'a Carlstadtului 3 din cleru și 10 din militia; dieces'a Pacratiului 4 din cleru, 6 din militia și 3 din civili; dieces'a Timisioarei 3 din cleru, 1 din militia și 4 din civili; dieces'a Versietii 3 din cleru, 2 din militia și 5 din civili; în fine archidieces'a 3 din cleru, 5 din militia și 3 din civili.

Asiadara diecesele mai mari și locuite de unu milionu de romani, adevărat dieces'a Aradului cu vre o 440,000 de suflete, a Timisioarei cu vre o 400,000 de suflete, și a Versietii totu asia de mare, aceste 3 diecese ce cuprindu mai multu că jumătate din intréga provincia și poporatiune, ce iea parte la alegere, abie sunt reprezentate la actulu alegerii nici cu atreia parte din intrégulu numeru alu deputatilor. Anume dieces'a Aradului, carea are celu mai mare numeru de romani și celu mai micu de serbi (că la 4—5000) ea se reprezenta numai prin 6 deputati; a Timisioarei, sub carea suntu împartiti că la 300,000 romani, se reprezenta cu 9 și Versietii, ce numera sub sine și mai multi români, și abea vre o 40—50,000 de serbi, se reprezenta cu 10 deputati la congresulu „Nationis Illyricae“, încatu dăca romanii la alegerile de deputati, ce se facu în aceste diecese, s'ar' respepta deplinu, după cea mai stensa dreptate, ei totusi în totalitatea lor de peste unu milionu de suflete, n'aru puté fi reprezentati decatu cu vre o 15 barbati de ai sei; în fapta înse neci odata până acumu n'au fostu reprezentati la congresele dein Carlovitiu cu mai multi decatu 5—6 membrii, fiindu ceilalti până la 70 de deputati serbi, asiadara reprezentantii minorității serbesci cam de 900,000 de suflete.

Bine, dieces'a Aradului de 44,000 suflete — cu 6, — dieces'a Budei de 40,000 suflete — cu 5, — a Pacratiului de vre o 100,000 suflete — cu 13, dăcu treisprezece membri reprezentate după normele custatôrie la adunarea dein Carlovitiu, ori nu e această o satira, o ironia în sant'a Biserica! ori nu sémene această, că ou cu ou, cu reprezentatiunea politica a natiunii romane din Ardealu până la a. 1848, o re-

presentatiune adi condamnata de tóta lumea și desaprobata prin insusi imperatoriulu!

Dăca omulu cu minte și cu consciința combina mai adevărat această ironica reprezentatiune a romanilor aci în congresu, și iea în consideratiune, cum că cam totu asia de ironia e reprezentatiunea noastră și în celelalte sfere bisericesci, nu pôte a nu deveni la supunerea și credința, că, decumva autorii, normatorii și sustienetorii aceleia nu voru fi fostu, ori nu suntu condusi de celu mai spurcatu spiritulu alu nedreptatii, ei cu buna séma 'și voru fi facutu calcululu numai cu privința la serbi, lasandu pe romani la o parte, în voi'a lor libera, de a-si cauta ei insii de sene, candu 'și voru deschide ochii și le va veni bene.

Acăsta mi-se pare a urmá chiaru și din nomenclatiunea „Nationis Illyricae“; pentruca, după cum tóta lumea scie, romanii neci candu n'au purtatu numele de iliri, neci n'au formatu parte întregitória a natiunii ilirice ori serbesci. De alta parte și aceea e adevăratu, că proprie neci serbii nu suntu „Iliri“ și ca în seculii trecuti — după cum vedem din o multime de acte istorice, sub „Iliri“ se întielegeau în Austria popórele ortodoxe peste totu; dar' pare-mi-se aci regimulu bisericescu facu cu nomenclatiunea de „natiune ilirica“ chiaru asia escamotagiu în favórea natiunii serbesci, că și regimulu tieri dein „Ungari'a“ și „natiunea ungarica“ în favórea sementiei magiare!

Fia cum va fi, atata e securu, că omu cu minte și de omenia nu pôte afirmá, cum că în congresulu „Nationis Illyricae“ ce după rescriptulu declaratoriu e chiamatu a alege pe arhiepiscopulu și metropolitulu Carlovitiului, cele dóue milióne de romani ortodocsi din imperati'a Austriei — ar' fi catu de câtu reprezentate, cu atatu mai puçinu după dreptu și dreptate, cuvința și santele principie ale bisericeii. Deci dara unu crestinu bunu neci aceia va afirmá, cumcă acelu arhiepiscopu și metropolitu, ori patriarchu — după canóne, după adevăratu și dreptate — aru fi metropolitulu romanilor și aru avé potestate legala asupra lor.

Din tôte acestea după cuprinderea mea resulta, că romanii au totu cuventulu și cea mai santa datorința catra sene și faricirea sea, că, dăca s'aru cere se concure și ei la alegerea noului arhiepiscopu și metropolitu, ori patriarchu dein Carlovitiu, această ei se o face de buna voi'a (sila fisica aci nu pôte esiste) numai asia, dăca li se va concede tuturoru, adevărat și celor din diecesele Transilvaniei și Bucovinei, și celor dein a Aradului, Timisioarei și Versietii — unu dreptu proportionatu și intru tôte conformu cu a fratiloru serbi; altmintrea neci decum.

Deci dăca prin grati'a imperatului, în urm'a nenumăratelor noastre plansori și rugari, ce voru fi diacundu și acum sub pulberele cancelarielor centrale, ni s'aru face deplina dreptate, atunci noi — credu că ne-amu servi de voturile noastre precumpenitôrie — spre a ne alege metropolitulu nostru propriu, natiunalu, lasandu fratiloru serbi în liber'a lor voia de a'si alege ei siesi capu bisericescu, patriarchu ori metropolitu — după placulu seu, și realisandu în acestu tipu candva despartirea administrativa a ierarhiei noastre de cea serbésca, fiindu-ca intentiunea și dorința noastră neci a fostu neci pôte fi, că se domnimu noi prin majoritatea noastră asupra altora, precum domnira și domnescu ei cu minoritatea de seculi asupra noastră.

Firesce, că mai bine, mai potrivit și mai folositoriu ar' fi, dăca grati'a imperatului ar' decretá de locu în fapta această despartire, și ne-ar' convoca pre noi romanii dein tôte diecesele noastre dein monarchia spre a ne organiza ierarhi'a, diecesele și scólele noastre, și a ne alege metropolitulu nostru. Spre astfelu de gratia înca ar' avé altisimulu locu — mai vertosu dein partea diecesei ardelené — destulu de momentóse sustrate, și eu sum convinsu, că preadennii capi ai acestor diecese n'aru lipsi a face și mai departe tôte cate s'ar' recere spre ajungerea acestui maretu și santu scopu.

În fine, dăca, fără a ni-se face într'una séu alta forma dreptate, unulu séu altulu dintre noi prin influința episcopilor ar' fi chiamatu a luă parte la alegerea patriarchului ori metropolitului dein Carlovitiu, eu credu cumca ar' fi o mare sminta, ba chiaru pecatu a urma unei atari chiamari; pentruca după sperienti'a de tôte dilele neamicii nostri, de cari avem cata frundia și érba, chiaru asia ar' apuca a demonstra înaintea lumii, cumca patriarchulu serbescu e alesu și prin reprezentantii romanilor, și asiadara are suprematia legitima și asupra lor, precum ei veduramu decurendu întarindu, cumca uniunea Transilvaniei cu Ungaria s'a facutu cu invoirea romanilor, fiinduca la diet' transilvana dein a. 1848 între 350 de magiari luara parte și vre o doi romani!

Ear' neluandu romanii neci cata parte la alegere in Carlovitiu rezultatulu va fi dupa socotéla mea :

1. Ca alesulu antiste serbescu nu va avé de feliu cu-ventu, de a'si aroga suprematia peste romani, si — póte se va si sfii de lume si teme de Ddieu a usurpá un'a cá aceea.

2. Noi amu fi aratatu inaintea lumii cu fapta, ca suntemu toti unulu cá altulu petrunsi de dreptulu si interesulu nostru spiritualu, precum si resoluti a nu ni-lu mai calca acesta in picioére odata cu capulu.

3. Prin acésta s'aru lamuri inaintea lumii si a cuviosului nostru imperatu, cumca dóue milióne de romani, crestini buni si supusi credintiosi, suntu fara regimu si representatiune suprem'a in sant'a loru biserica; cari impregiurari tóte prin natur'a loru cea impunetória, mi-se paru prea calificate, de a ne apropria si conduce la scopulu vechieloru nóstre prea legitime oftari si dorintie, adeca la total'a despartire administrativa a bisericeii nóstre natiunale de cea serbésca natiunala.

Andrieu de Mocioni.

TRANSILVANIA. Brasiovu (Sciri feliiurite.) In dílele acestea s'a latítu scirea din tíer'a vecina, cumca vam'a pe marfi de totu felulu carea pana acum era 5 % dela pretiulu facturalu pentru orice intrá in Principatele unite si esia de acolo pe viitoru se va desfiintia cu totulu pentru marfile de esito, din contra dela marfile importate acolo din tieri straine, se voru lua 15 % prin urmare cu 10 % mai multu.

Acésta reforma in vamile Principatelor nu va trage dupa sene óresicare prefaceri in pretiurile toturoru obiectelor atatu crude catu si manufapte si fabricate.

Noi dein partene pana in minutele de fačia nu avemu alta scire positiva despre o asemenea schimbare, decatu cea cunoscuta mai bine de 1 anu incóce, ca adeca in Principate s'a vorbitu si s'a lucratu cu totuadinsulu, cá de o parte se se sterga vam'a de esportu de pe tóte productele dein Principate si in locu de aceea se se multiésca cea de importu. ● lege inse cá acést'a intr'o tíera constitutională se proiecta si asiédia numai prin camer'a legislativa si se sanctionédia prin Domnitorulu. Pana atunci orice se s'ar face in acésta privintia ar fi numai lucru octroatu de catra unu ministeriu, pentru cá se cadia sub celu urmatoru, precum de es. se in-templá mai deunadi si cu acea porunca ministeriala, in poterea careia tóta Europ'a erá indatorata a scrie facturile, fracturile si dechiaratiunile marfiloru de importu numai in limb'a romanésca, ceea ce inse preste puçinu sio retrase insusi respectivulu ministru din alu carui cabinetu esise.

In totu casulu este bine cá lumea comerciala se stea gata la schimbari si prefaceri insemnatóre.

(Restaurari si convertisari, demisiuni.) Alba de diosu. S. com. Pogani remane in postu cu intregu oficiolatu seu. Asia nespune „Korunk“ in Nr. 9. — V.-com. Török Antal si Pál Imre jude supremu is detera mai nainte demisiunea. Asia dara autonomistii s'au reñtorsu la terenulu, la lagerulu romaniloru, ad. la legile poterei faptice pe care romanii le aperara cu atata statornicia. — Desamagirea e pe fačia, ca ómenii se acomodara dupa dictarea intereselor atatu personale, catu si nationale, ne vrendu a lasá frenele influintiátorie din mana. — In Alba de susu afara de com. supremu s'au retrasu oficiali ceilalti cu cont. Haler, cu tóte ca mai inainte se dede acést'a de scornitura. — Turda totu asemenea. Com. B. G. giu Kemény isi dete demisiunea provocandu pe oficiolatu se remana in postu, ceea ce se si facù, administratorulu nou D. Stefanu Züllich, fostu pretoru se si afla in Turda

In com. Hunedórei au remasu tóte pe locu, numai déca limb'a romana s'ar considera cum recere dreptulu egalitateri si pretinsiunile maioritateri.

In Solnoculu int. s'a restauratu oficiolatu sub com. r. Mihály Franciscu. Solidulu nostru barbatu Gavriile Manu e jude supremu, (Fibirou), Ios. Leményi, not. prim. Aessori Teod. Frincu si Ioanne Czitie, toti ceilalti suntu unguri?! Totu asia facu ungurii si in Ungaria; petutindinea reintra la servitie, ba unii se virescu cu tóta importunitatea, cá se aiba influintia la alegerile venitórie. Macar' de lear urma si romanii in politic'a acesta virinduse la posturi or si cu ce pretiu, cá se nu remanemu eschisi dela trebele publice. Cons. gub. J. Bornemis'a, Conte Gabr. Betlen, B. Dom. Kemény si A. Nagy inca s'au lasatu de postu; déca are dreptu „Korunk.“

— Si in Ardealu s'au redicatu judecie speciali in M.-O-siorheiu si Sibiiu pentru crime speciali d. e. de les'a Maiestate

si turburarea ordinei publice, revoltare si potentia séu opunerea eu potentia la organele stapanirei.

UNGARIA. Magiarii spera cá voru capata Palatinu pe Archiducele Rainer, din impregiurarea, ca acésta fú acum decoratu cu ordinulu S. Stefanu.

Slavacii reesira cu limb'a in scoli in contra otaririi oei generale: cá in tóte gimnasiile catolice se fia limb'a invetiamentului numai magiara, dupa o lupta neconita a episcopiloru si intielegintiei loru,

In Verona tienú Mai S'a in 2. Jan. revediu de trupe, la care numai din oficiirii de fačia potei forma 2 batalióne, si binevoi a'si arata multiamirea cu portarea si precisiunea loru adaugendu: „Inca lupte grele ne astépta, nime nu scie, candu voru urma acele, pregatitiva sirele la acelea, cá se le sprijinim bine cu ajutoriulu lui Dumnedieu.“ Gen. Benedecu respunse in numele armatei, ca toti suntu gat'a a muri cu onóre pentru suveranulu seu si pentru a invinge pana la celu din urma soldatu pentru o Austria mare, libera, potinte si infricosiatória sol. Vivata si semne de entusiasmu neurmata urmara la acestea. Pentru intoemirea unui spitaku mare in Italia darui Mai. S'a 1 mil. fr.

Din Italia avemu a registra, ca Bach, solulu Austriei, atasiatu la cortea de Roma a reportatu gubernulu seu, ca Francia pretinde prin Lavaletu solulu ei departarea esreg. Franz din Roma; si cont. Rechberg, min. prim. austriacu fú chiamatu la Verona in caus'a acésta, déca su adeverate scirile respandite. Eara scirile comerciali spunu, ca Franci'a va contrage unu imprumutu de statu de 300 mil. fr., spre ce scopu? nu se scrie; totu asemenea se aude si despre Italia.

La Nru 1629 civ. 1861.

Edictu de vendiare.

Dela judecatori'a districtului Fogarasiu se face tuturoru cunoscutu, ca la cererea essequentelui Dn. Protopopu Ioanne Metianu dein Zernesci in contra Dlui Stanu Petcu dein Pojana Marului pentru plătirea unei sume de 169 f. 50 cr. v. a. s'a concesu vendiarea realitatiloru esecutului, anume: Cas'a dinpreuna cu una ograda de suptu Nr. consc. 156 pr. agrii si fenatiile de suptu Nrii topografici: 157, 582, 611, 615, 1003, 1004, 1893, 1894, 1896, 1898, 1899, 1900, si 1901, pretiuite cu 60 f. 90 cr. v. a., si diu'a de vendiarea se determina mai antaiu pre 29. Ianuaru, apoi pre 21. Februariu 1862, in fačia locului, cu acea oserbare, ca nepotenduse antaiadata face vendiarea cu pretiulu estimatiunei, a doua óra: vendiarea va urmá si mai josu de acést'a.

Toti acelia, cari au castigatu vreunu dreptu hipotecariu pe aceste realitati, se provóca a se insinúá la diu'a de vendiare, caci altmintrea siesi vor avé de a'si multiumi urmarile.

Condițiunile mai deaprópe ale vendiarei se potu vedé in Cancellari'a Judecatoriei.

Fogarasiu, in 21. Dec. 1861.

3—3 Dein Sediñtia Judecatoriei Districtuale.

Nr. 167.

EDICTU.

Prein care Gafi'a muliéera lui Nicolau Marton dein Borgo-Tih'a, carea dein 1854 cu necredentia a parasitu pre barbatulu seu, se provóca prein acéste, cá intru unu anu deta datulu acestei publicari se sté iuantea acestui tribunale, la care barbatulu seu a pornitu procesu divortiale, caci altumntea se voru hotari si fara dens'a céle prein canóne si legile casatoricesci prescise.

Gherlá 20. Novembre 1861.

Dein sied. trib. matr. pentru dieces'a g. c. a Gherlei.

Nr. 82.

EDICTU.

Mihailu Góde din Erkövós comitatulu Crasna, carele din 1848, tempulu inrolarei s'ale in militi'a magiara nu s'a reintorsu la legiuit'a sa muere Florea nascuta Pernyes, se provóca prin aceast'a, cá intr'unu anu dela datulu acestei publicari se sté inaintea acestui tribunale, ca-ci altumntea se voru face si hotari si fara densulu cele prin canóne si legile casatoresci prescise.

Din sied. trib. matr. dentru dieces'a g. c. a Ghierlei.

Nr. 87.

EDICTU.

Prin care lui Iacobu Lolics din Suburbiulu Bistritiei, carele de 16 ani sia parasitu pe legiuit'a s'a muere Maria nascuta Doratea, se face cunoscutu, cumca acést'a a inceputu procesu divortialu in contrai din capulu necredintiósei parasiri prin urmare se provóca, cá intr'unu anu dela publicarea acést'a, se se infatiósedie inaintea acestui tribunale matrimoniale, altumntea se voru pertraptá si hotari cele prescise in sensulu canóneloru si alu legiloru casatoresci si fara de densulu. —

Ghierla 10. Augustu 1861.

Din sied. trib. matr. pentru dieces'a g. c. a Ghierlei.